

2. Анастаси А. Психологическое тестирование: Перевод с англ. Москва: Педагогика, 1982. Т. 2. 336 с.
3. Кучерявенко И.А., Шкилев С.В., Зиборова Е.И. Проблема мотивационной готовности курсантов учебных заведений МВД к профессиональной деятельности / Молодой ученый. 2015. №24. С. 1086–1088.
4. Леонтьев А. Н. Деятельность. Сознание. Личность. Москва: Политиздат, 1975. 304 с.
5. Моляко В.О. Психологічна готовність до творчої праці. Київ: Т-во Знання, 1989. 48с.
6. Чарльз М.Т. Современное состояние и перспективы профессиональной подготовки сотрудников полиции (милиции) США и России. Санкт-Петербург: Алетейя, 2000. 268 с.

Процик Любов Сергіївна,

науковий співробітник науково-організаційного відділу ДНДІ МВС України, кандидат психологічних наук

ЧИННИКИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ СИСТЕМИ МВС УКРАЇНИ

На сучасному етапі розвитку суспільства, у зв'язку з глибокими і кардинальними змінами в соціально-економічній та політичній сферах життя, процесами демократизації та гуманізації суспільства, питання професійного розвитку молоді, можливостей її психологічної самореалізації стали особливо актуальними. Адже здобувачі вищої освіти не завжди можуть здійснити адекватну професійну самоідентифікацію, щоб зрозуміти, чи відповідають їхні особисті якості та задатки вимогам обраної спеціалізації. Знання факторів, що детермінують особливості психологічної самореалізації майбутнього працівника системи МВС України, дозволяє спрогнозувати та скоректувати процес його професійного розвитку. Тому, розгляд особливостей розвитку та формування психологічної самореалізації майбутнього фахівця є надзвичайно актуальною проблемою, оскільки в період професійної підготовки засвоюються основні ціннісні уявлення, що характеризують знання, вміння й навички, важливі для майбутньої професійної діяльності та для успішного «кар'єрного старту».

Проблема самореалізації здобувачів вищої освіти та її психологічних особливостей активно розроблялася як зарубіжними (П. Вейл, М. Вудкок, Ф. Гейлор, Д. Френсіс та ін.), так і вітчизняними науковцями (Г. Балл, Т. Зайчикова, Л. Карамушка, Г. Костюк, Н. Коломінський, О. Креденцер, Г. Ложкін, Т. Титаренкота ін.). Багато дослідників відзначають професійну сферу як провідну в психологічній самореалізації особистості (Б. Ананьєв, Л. Божович, А. Кімберг, Л. Користилева, С. Рубінштейн, В. Слободчиков та ін.).

Аналіз соціально-психологічних досліджень дає можливість визначити самореалізацію особистості як процес найбільш можливого втілення людиною свого внутрішнього потенціалу в зовнішнє суспільне середовище завдяки залученню до професійних відносин, який характеризується розвитком професійних здібностей та навичок і результатом якого є відчуття задоволення від зробленого внеску в суспільні справи [2].

Самореалізації особистості поділяється на зовнішню і внутрішню. Зовнішня спрямована на самовираження індивіда в різних сферах життєдіяльності: професії, творчості, спорті, мистецтві, навчанні, політичній та громадській діяльності та ін. Тоді як внутрішня забезпечує самовдосконалення людини у фізичному, інтелектуальному, естетичному, моральному та духовному аспектах. Серед видів прояву самореалізації особистості необхідно виділити: діяльну (професійну), соціальну та особистісну [1].

Навчання у закладі вищої освіти – один з початкових етапів формування і становлення особистості як суб'єкта майбутньої професійної діяльності. Період навчання курсантів в рамках концепції самореалізації особистості розглядається не тільки як період адаптації, пристосування, підготовки до майбутньої професійної діяльності, але і як етап професійного самопізнання, самовизначення, пошуку шляхів реалізації у майбутній професії своїх можливостей. Тобто у молоді ще тільки формується ясне бачення своєї спеціальності, адже курсант у закладі вищої освіти не може здійснювати професійну самореалізацію, у нього розвивається тільки психологічна готовність до майбутньої професійної діяльності.

Значною мірою самореалізація зумовлена стійкими психологічними особливостями, властивими конкретній особистості. На її стан мають значний вплив і ті конкретні умови, в яких відбувається діяльність. Слід зазначити, що до внутрішніх і зовнішніх умов, що зумовнюють психологічну самореалізацію та готовність, поряд зі складністю завдань діяльності, її новизною, прикладом оточуючих, особливостями стимулювання дій та результатів, необхідно віднести і самооцінку власної підготовленості, нервово-психічний стан, стан фізичного і психічного здоров'я.

Психологічна самореалізація курсантів закладів вищої освіти МВС визначає ефективність їх подальшої професійної діяльності і залежить від рівня сформованості трьох основних компонентів:

- 1) мотиваційного (інтерес до діяльності, сукупність мотивів, адекватних цілям та завданням правоохоронної діяльності);
- 2) індивідуально-психологічного (сукупність особистісних властивостей, необхідних для успішної самореалізації в професії).
- 3) регуляторного (комплекс емоційно-вольових особистісних якостей, необхідних для ефективної професійної діяльності).

Психологічна самореалізація допомагає здобувачам вищої освіти усвідомлено підійти до професійної діяльності, зрозуміти і вибрати для

себе найкращі напрямки роботи, сприяє ефективній діяльності в обраних напрямках та успішному кар'єрному зростанню [3].

У курсантів на 3 та 5 курсах може виникати криза професійного та особистісного самовизначення, яка проявляється в невпевненості в своїх силах, зростанні тривожності щодо свого майбутнього, зниження інтересу до навчання, появи сумнівів у правильності вибору професії. Це може бути однією з ознак недостатньої сформованості психологічної готовності до професійної діяльності. Виникає протиріччя між потребами курсантів у освоєнні нового виду діяльності та наявними у них для цього вміннями.

У структурі самореалізації особистості багатьма дослідниками виділяється мотиваційний компонент, що виражається у ставленні до діяльності, потреби успішно виконати поставлене завдання, прагненні домогтися успіху і показати себе з кращого боку. Мотивація має найбільше значення для професійної самореалізації молоді. Успішність професійної діяльності залежить, безперечно, не тільки від професійних знань, умінь, комунікативної контактності, навичок, але й від професійної мотивації. Тому курсант, що виявляє стійке бажання працювати за обраною спеціальністю, що має стійкий інтерес до професії, володіє необхідною умовою до майбутньої психологічної самореалізації в обраній галузі. Але мотиваційна складова не завжди є достатньою для майбутньої самореалізації у професії. Важлива осмисленість як сформоване глибоке смислове ставлення до діяльності породжує налаштованість особистості на виконання діяльності, позитивне емоційне ставлення до діяльності, обумовлюючи ефективне формування компонентів психологічної готовності, яка багато в чому визначає ефективність самореалізації [4].

Отже, психологічна самореалізація є однією з умов діяльнісної та професійної успішності особистості. Вона супроводжується самоуправлінням, що зумовлюється здатністю контролювати особистістю власні дії, емоції та саморегуляцією, що характеризується корегуванням та усвідомленням наслідків своєї дії. Обидва чинники є важливими для здобуття курсантами професійних навичок у закладі вищої освіти МВС.

Список використаних джерел

1. Галажинский Э. Системная детерминация самореализации личности. Барнаул, 2002. С. 43
2. Довгих Л. Кар'єрні домагання як суб'єктивний механізм професійної самореалізації. *Соціальна психологія*. № 2. 2005, С. 67–71
3. Киенко Е., Морозова И. Профессиональные аспекты самореализации личности. *Философия образования*. № 2. 2011, С. 247–253
4. Сизикова Н. Осмысленность деятельности как компонент психологической готовности. *Вестник Томского государственного университета*. № 308. 2008, С. 167–168.